

Strasbūras, 2022 02 15
COM(2022) 61 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

Ypatingos svarbos saugumo ir gynybos technologijų veiksmų gairės

1. Įvadas

Siekiant užtikrinti Europos klestėjimą, saugumą ir gyvenimo būdą, būtina ir toliau pirmuoti technologinės plėtros srityje. Dėl naujų technologijų sparčiau nei bet kada vyksta permainos saugumo ir gynybos sektoriuose ir nyksta riba tarp civilinės ir karinės srities. Didžiausią poveikį nusistovėjusiai galios pusiausvyrai pasaulio saugumo srityje daro skaitmeninės technologijos. Todėl labai svarbu užtikrinti, kad Europos saugumo ir gynybos sektoriai technologiniu požiūriu ir toliau atitiktų savo paskirtį.

Daugelis ypatingos svarbos saugumo ir gynybos technologijų vis dažniau ateina iš civilinės srities ir jose naudojami svarbūs dvejopo naudojimo komponentai. Siekiant paspartinti inovacijas įvairiose srityse ir puoselėti technologinį suverenumą saugumo ir gynybos sektoriuose, civilinių ir gynybos mokslinių tyrimų ir inovacijų bendruomenės turėtų geriau keistis informacija. Atsižvelgiant į ilgalaikę ES patirtį civilinės technologinės plėtros srityje ir naujas bendradarbiavimo gynybos srityje priemones¹, ji turi puikias galimybes imtis lyderės vaidmens. Tačiau tam reikės veiksmingiau naudoti išteklius ir būti pasirengusiai išnagrinėti dvejopo naudojimo galimybes, kartu laikantis pagrindinių ES vertybių. Tai taip pat reiškia, kad reikės mažinti su šiomis technologijomis susijusių vertės ir tiekimo grandinių strateginę priklausomybę ir pažeidžiamumą.

Dėl Europos saugumo ir gynybos pajėgumų susiskaidymo sumažėjo ekonominis efektyvumas, veiklos pajėgumas ir padidėjo strateginė priklausomybė. Vykstanti saugumo ir gynybos technologijų revoliucija ir naujos ES bendradarbiavimo gynybos srityje priemonės suteikia ES galimybę išvengti praeities klaidų, remtis turimais pajėgumais ir išsaugoti savo ekonominę gerovę ir saugumą. **Būsima Europos saugumo ir gynybos technologijų ir inovacijų aplinka nuo pat pradžių turėtų būti plėtojama pagal ES bendradarbiavimo sistemas.**

2021 m. pranešime apie Sąjungos padėtį² Komisijos Pirmininkė U. von der Leyen pripažino, kad nors Europos gynybos ekosistema jau kuriama, dar reikia sukurti Europos gynybos sąjungą. ES saugumo ir gynybos strateginiame kelrodyje (toliau – Strateginis kelrodis), kurį valstybės narės turi priimti 2022 m. kovo mėn., bus nustatyta bendra strateginė kito dešimtmečio vizija ir išdėstyta, kaip ES stiprins savo gebėjimą veikti ir reaguoti į įvairias krizes ir iššūkius, apsaugos savo interesus ir piliečius, investuos ir diegs inovacijas, kad būtų bendrai plėtojami būtini pajėgumai ir technologijos ir gilins ES vertybėmis ir interesais grindžiamas partnerystes.

Šiomis veiksnių gairėmis dėl ypatingos svarbos saugumo ir gynybos technologijų reaguojama į 2021 m. vasario 25–26 d. Europos Vadovų Tarybos raginimą³ nustatyti mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir inovacijų skatinimo ir ES ypatingos svarbos saugumo bei gynybos technologijų ir vertės grandinių strateginės priklausomybės mažinimo būdus. Veiksnių gairės bus pristatytos 2022 m. kovo 10–11 d. Paryžiuje įvyksiančiame neformaliame aukščiausiojo lygio

¹ Europos gynybos fondas (EGF), suderinta metinė peržiūra gynybos srityje (CARD) ir nuolatinis struktūrizuotas bendradarbiavimas gynybos srityje (PESCO).

² [Komisijos Pirmininkės U. von der Leyen 2021 m. pranešimas apie Sąjungos padėtį](#)

³ [2021 m. vasario 26 d. Europos Vadovų Tarybos narių pareiškimas](#)

susitikime ir bus įtrauktos į Strateginio kelrodžio dokumentą. Veiksmų gairėse siūloma, kaip ES ir valstybėms narėms kartu pasiekti minėtą tikslą, visų pirma:

- nustatyti, kokios technologijos yra itin svarbios ES saugumui ir gynybai ir skatinti jų plėtrą pasitelkiant Europos (MTTPI) programas;
- užtikrinti, kad vykdant civilines Europos MTTPI programas ir pramonės bei prekybos politiką būtų geriau atsižvelgiama į gynybos aspektus, o gynybos srities MTTPI programose taip pat būtų geriau apsvarstytas galimas technologijų panaudojimas civiliniais tikslais;
- nuo pat pradžių skatinti ES masto strateginį ir koordinuotą požiūrį į ypatingos svarbos saugumo ir gynybos technologijas, kuo geriau pasinaudoti ES ir valstybių narių MTTPI programomis, užtikrinti civilinių ir gynybos MTTPI bendruomenių sinergiją, mažinti strateginę priklausomybę nuo išorės šaltinių ir
- abipusiai naudingomis sąlygomis kiek įmanoma koordinuoti veiksmus su kitais panašiai mąstančiais partneriais, pavyzdžiui, Jungtinėmis Amerikos Valstijomis ir Šiaurės Atlanto sutarties organizacija (NATO).

2. Ypatingos svarbos saugumo ir gynybos technologijos ir strateginė priklausomybė

2021 m. gegužės mėn. komunikate „Naujosios 2020 m. pramonės strategijos atnaujinimas. Bendrosios rinkos stiprinimas siekiant Europos ekonomikos atsigavimo“⁴ (toliau – atnaujinta pramonės strategija) patvirtinta, kad lyderystė technologijų, visų pirma vadinamųjų ypatingos svarbos technologijų, srityje išlieka esminis ES konkurencingumo ir inovacijų veiksnys⁵. Jame taip pat pabrėžiama, kad, siekiant užtikrinti ES atsparumą, svarbu nustatyti ir sumažinti strateginę priklausomybę jautriose ekosistemose, įskaitant artumo, socialinės ekonomikos ir civilinio saugumo bei orlaivių ir erdvėlaivių ir gynybos ekosistemas.

2021 m. vasario mėn. Komisijos komunikate „Civilinės, gynybos ir kosmoso pramonės sinergijos veiksmų planas“⁶ (toliau – Sinergijos veiksmų planas) pripažįstama didėjanti perversminių ir didelio poveikio technologijų, sukurtų civilinėje srityje, svarba Europos saugumui ir gynybai ateityje ir poreikis skatinti civilinių ir gynybos technologijų kryžmaveiką ir sinergiją. Jame nustatyti keli pagrindiniai veiksmai, kuriais siekiama skatinti civilinių ir gynybos bendruomenių keitimąsi informacija ir bendradarbiavimą, kaip atspirties tašką naudojant ES MTTPI programas ir priemones.

2.1. Saugumo ir gynybos sektorių ypatumai

ES gynybos pramonės struktūra yra įvairialypė, ją sudaro didelės tarptautinės įmonės, maži ir vidutinio dydžio subjektai. Paklausą beveik išimtinai formuoja nacionalinės vyriausybės, kurios taip pat kontroliuoja visą su gynyba susijusių produktų ir technologijų įsigijimą bei jų eksportą. Skirtingi nacionaliniai reikalavimai ir nacionalinės viešosios išlaidos bei investicijos toliau

⁴ [COM\(2021\) 350 final.](#)

⁵ Komisija, vykdydama darbą, susijusį su Ypatingos svarbos technologijų stebėjimo centru, šiuo metu siekia apibrėžti, ką kosmoso, gynybos ir susijusiuose civiliniuose sektoriuose (įskaitant saugumo sektorių) reiškia sąvoka „ypatinga svarba“.

⁶ [COM\(2021\) 70 final.](#)

skaido ES gynybos rinką ir kartais gali trukdyti valstybių narių nacionalinių ginkluotųjų pajėgų sąveikumui. Gynybos sektoriuje nesilaikoma tradicinių taisyklių ir verslo modelių, kuriais vadovaujasi labiau tradicinės rinkos, todėl jo galimybės daryti įtaką susijusioms investicijoms ir pasirinkimo galimybės rinkoje yra ribotos. Dėl to pramonei sunku vykdyti didelius savo lėšomis finansuojamus gynybos MTTPi projektus.

Su panašiais iššūkiais susiduria ir ES saugumo pramonė, nes jos rinkos taip pat daugiausia yra nacionalinės, bet dar labiau susiskaidžiusios. Jos klientai yra įvairūs (pvz., policijos pajėgos, vidaus saugumo agentūros, muitinės tarnybos, sienos apsaugos institucijos, privačios apsaugos tarnybos), veikla vykdoma įvairiais lygmenimis (vietos, regioniniu, nacionaliniu), o veiklos organizavimas valstybėse narėse įvairuoja. **2022 m. Komisija pristatys ES saugumo rinkos tyrimą, kuriame pateiks daugiau įžvalgų apie šį sudėtingą sektorių.** Be to, 2022 m. pirmąjį pusmetį Komisijos tarnybos apibendrins pasiūlymus, kuriais bus skatinama visuose saugumo sektoriuose laikytis pajėgumais grindžiamo požiūrio. Šiais pasiūlymais bus sustiprintas ankstyvas ir į ateitį orientuotas saugumo ir teisės saugos poreikių ir sprendimų nustatymas.

Kosmosas ir kibernetinė erdvė yra strateginės saugumo ir gynybos sektorių įgalinančios priemonės. Kosmoso sektorius turi daug panašumų su saugumo ir gynybos sektoriais: jo rinkos apimtis nedidelė, o įtaka privačiai komponentų rinkai yra ribota. Kosmoso programų ir kosmoso vertės grandinių atsparumas yra labai svarbus siekiant ES saugumo ir gynybos tikslų. Kibernetinė erdvė taip pat atlieka vis svarbesnį vaidmenį gynybos pajėgumų srityje, todėl jai reikia skirti daugiau dėmesio ir investicijų. Sparčiai daugėjant kibernetinių išpuolių prieš civilinius ir gynybos išteklius bei tinklus ir didėjant civilinio sektoriaus vaidmeniui kibernetinių inovacijų ir standartizacijos srityje, reikia glaudesnių kibernetinio saugumo ir kibernetinės gynybos sąsajų. Komisijos komunikate dėl gynybos, kuris yra jos indėlis į Europos gynybą Strateginio kelrodžio kontekste ir šio gynybos dokumentų rinkinio dalis, nustatytos tolesnės šių dviejų sektorių priemonės.

2.2. Ypatingos svarbos saugumo ir gynybos technologijų ir strateginės priklausomybės nustatymas

Remiantis pirmuoju nuodugnios jautrių ekosistemų apžvalgos etapu atnaujintoje pramonės strategijoje iš esmės nustatoma ir analizuojama ES strateginė priklausomybė ir pajėgumai⁷. Nors šis darbas suteikė pagrindą politikos veiksams, kuriais remiamas didesnis ES atsparumas, jis taip pat parodė, kad reikia dėti dar daugiau pastangų siekiant toliau gerinti mūsų supratimą apie ES strateginę priklausomybę ir tai, kaip ji gali vystytis ir dar labiau padidinti pažeidžiamumą. Šis darbas apima antrą nuodugnios jautrių ekosistemų apžvalgos etapą ir stebėsenos sistemą naudojantis Ypatingos svarbos technologijų stebėjimo centru (toliau – Stebėjimo centras) (žr. 2.3 skirsnį).

Komisijos tarnybos pradėjo rengti nuodugnius gynybos ir saugumo technologijų srities, įskaitant, kibernetinio saugumo sritį, apžvalgas, kad paremtų atnaujintą pramonės strategiją ir Stebėjimo centro sukūrimą. Iki šiol atlikti du preliminarūs atvejų tyrimai gynybai skirtų autonominių

⁷ [COM\(2021\) 352 final.](#)

sistemų ir puslaidininkų srityse, kurios dėl jų kompleksinės svarbos įvairių sričių kariniams pajėgumams buvo laikomos reprezentatyviomis (žr. 1 langelį). Buvo siekiama nustatyti šių gynybos technologijų sričių panašumus, visų pirma susijusius su priklausomybės priežastimis ir susijusia rizika, taip pat tos priklausomybės mažinimo būdus.

Atvejų tyrimai patvirtina, kad gynybos sektoriaus strateginė priklausomybė ir pažeidžiamumas yra tokie pat kaip ir kitų jautrių ekosistemų, ypač kiek tai susiję su technologijų spragomis, (svarbiausiomis) žaliavomis, įgūdžiais, mažomis investicijomis į MTTPI ir ES nepriklausančių šalių ekstrateritorinėmis taisyklėmis. Jie taip pat rodo, kad sektoriaus pažeidžiamumą paprastai didina strateginis ir jautrus jo veiklos pobūdis (pvz., aukštesni informacijos saugumo ir tiekimo saugumo standartai) ir palyginti nedidelis rinkos dydis.

Be to, atvejų tyrimai rodo, kad siekdami skatinti ypatingos svarbos technologijas ir spręsti strateginės priklausomybės klausimus kai kurie pasauliniai ES konkurentai imasi daugiau puolanųjų bei gynybinių veiksmų, nei iki šiol tai darė ES. Pavyzdžiui, jie sistemingiau susieja nacionalinės gynybos aspektus su civiline technologine plėtra, daug investuoja į vietos MTTPI ir pramonės pajėgumus, pritraukia išorės investuotojus ir kartais taiko agresyvias perėmimo strategijas trečiojoje šalyse. Jie taip pat saugo savo pramonės ekspertines žinias ir įtaką, pasinaudodami tarpusavio priklausomybe arba taikydami griežtas ekstrateritorines taisykles, kad apribotų trečiųjų šalių prieigą prie technologijų.

Nors ES turi savų priemonių pramoniniams pajėgumams stiprinti laikantis ES taisyklių, jai trukdo vis dar labai susiskaidžiusi ES gynybos rinkos paklausa, tradiciškai griežtai atskirti ES lygmens civilinės ir gynybos srities MTTPI ir palyginti mažos valstybių narių investicijos į Europos gynybos pramoninę ir technologinę bazę (EGPTB). Iš tiesų bendros valstybių narių išlaidos gynybos inovacijoms (2,5 mlrd. EUR arba 1,2 proc. gynybos išlaidų) ir toliau atsilieka nuo prieš 15 metų iškelto EGA tikslo – 2 proc.

Nors dėl rinkos jėgų susiklostė tokia situacija, kai nė viena šalis negali pasiekti visiško technologinio suverenumo technologijų srityje, čia vyksta pasaulinės lenktynės dėl lyderystės ir su ja susijusių ekonominių ir karinių pranašumų. Jei ES nesiims veiksmų, jos strateginė priklausomybė gali dar labiau sustiprėti ir išaugti. Kad ES ir toliau pirmautų ypatingos svarbos technologijų srityje ir nustatytų bei sumažintų strateginę priklausomybę saugumo ir gynybos srityje, reikia laikytis struktūrinio požiūrio. Šiomis veiksmų gairėmis siekiama suformuoti tokį požiūrį, kuris turėtų būti įtrauktas į ES strateginį kelrodį.

1 langelis. Atvejų tyrimai. Gynybai skirtos autonominės sistemos ir puslaidininkiai

Atlikdama analitinį darbą, susijusį su autonominėmis gynybos sistemomis, ypatingą dėmesį skirdama dirbtiniam intelektui (DI) ir mašinų mokymuisi, Komisija nustatė atitinkamas ypatingos svarbos technologijas ir keturias pagrindines sritis, kuriose ES atsilieka, t. y.: įgūdžiai, duomenys, techninė įranga ir testavimas. Galimos priemonės šiam atsilikimui mažinti būtų grindžiamos esama ES dirbtinio intelekto strategija⁸ ir susijusiomis politikos iniciatyvomis, taip pat valstybių narių nacionalinėmis DI strategijomis. Jos apima MTTPI veiklą (pvz., didesnę duomenų prieinamumą ir mokymą DI srityje, sąsają su Europos

⁸ [COM\(2018\) 237 final.](#)

procesorių iniciatyva), infrastruktūrą (pvz., gynybinės paskirties debesijos kompiuterijos pajėgumus, vidaus testavimo priemonės) ir turimo ypatingos svarbos turto apsaugą (pvz., tiesioginių užsienio investicijų tikrinimą).

Analitinis darbas, susijęs su gynybai skirtais puslaidininkiais, aiškiai parodė, kad puslaidininkiai yra plačiai naudojami gynybos įrangoje ir kad esama ir būsima priklausomybė visų pirma atsiranda dėl to, kad trūksta vietinių ES pajėgumų (gamyklų) pažangiausiems mazgams gaminti. Šios priklausomybės švelninimo priemonės Komisija įtraukė į 2022 m. vasario 8 d. priimtą pasiūlymą dėl Europos lustų akto⁹, kuriuo siekiama sukurti pažangią Europos lustų ekosistemą, kad būtų padidinti ES pajėgumai šioje srityje, be kita ko, siekiant patenkinti gynybos poreikius.

2.3. Ypatingos svarbos technologijų stebėjimo centras

Nepakankamas technologijų svarbos ateityje numatymas iš dalies nulėmė dabartinę ES strateginę priklausomybę nuo trečiųjų šalių (pvz., nuotoliniu būdu valdomų sistemų, puslaidininkų srityse). ES reikia labiau struktūrizuoto prognozavimo ir strateginio svarstymo apie ypatingos svarbos saugumo ir gynybos technologijas, kad būtų galima nustatyti prioritėtines sritis, kuriose reikėtų aktyviau vykdyti mokslinius tyrimus ir diegti inovacijas, mažinti esamą strateginę priklausomybę ir neleisti atsirasti naujai.

Prie šio svarstymo prisidės Ypatingos svarbos technologijų stebėjimo centras, kurį šiuo metu steigia Komisija pagal Sinergijos veiksmų planą (4 veiksmas). Jo darbo metodai leis atsižvelgti į kitas panašias iniciatyvas¹⁰, kad būtų išvengta veiklos dubliavimo. Taip bus galima patikslinti Sinergijos veiksmų plane pateiktą ypatingos svarbos technologijų sąrašą, kad būtų atsižvelgta į technologijų raidą ir pajėgumų poreikius.

Stebėjimo centras identifikuos, stebės ir vertins ypatingos svarbos technologijas, skirtas kosmoso, gynybos ir susijusiems civiliniams sektoriams, jų galimą taikymą ir susijusias vertės bei tiekimo grandines. Taip pat bus identifikuojamos, stebimos ir analizuojamos esamos ir nuspėjamos technologijų spragos, pagrindinės strateginės priklausomybės ir pažeidžiamumo priežastys.

Bus labai svarbu susitarti su valstybėmis narėmis dėl pagrįsto išsamumo lygio, kuriuo šiuos klausimus reikėtų svarstyti ES lygmeniu, ir dėl būtinybės valstybėms narėms ir Komisijai dalytis atitinkamais duomenimis. Stebėjimo centre bus sukurtas mechanizmas (t. y. speciali ekspertų grupė), skirtas keistis informacija ir diskutuoti su valstybėmis narėmis įslaptintoje aplinkoje. Tai apims diskusijas apie naujų ir perversminių technologijų atsiradimą, kad saugumo, gynybos ir kosmoso pramonėje būtų išvengta naujos priklausomybės atsiradimo. Šiame procese dalyvaus vyriausiasis įgaliotinis ir jo tarnybos.

⁹ [COM\(2022\) 45 final.](#)

¹⁰ Pavyzdžiui, pažangiųjų pramonės technologijų (ATI) rėmimas ir priemonės, ypatingos svarbos kosmoso technologijų stebėseną, Visa apimanti strateginė mokslinių tyrimų darbotvarkė (OSRA), technologijų kūrimo elementai (TBB) ir Europos gynybos agentūros (EGA) svarbiausia strateginė veikla.

Komisija, remdamasi Stebėjimo centro duomenimis, iki 2022 m. pabaigos, o vėliau kas dvejus metus valstybėms narėms pateiks išlaptintą ataskaitą dėl ypatingos svarbos technologijų ir rizikos, susijusios su strategine priklausomybe, darančia poveikį saugumo, kosmoso ir gynybos sektoriams. Remdamasi šiomis ataskaitomis, Komisija parengs technologijų veiksmų gaires, į kurias bus įtrauktos rizikos mažinimo priemonės, skirtos MTTPI skatinti ir strateginei priklausomybei, darančiai poveikį saugumui ir gynybai, mažinti.

Stebėjimo centro veiklai išsibėgėjus, jo veiklos sritis galėtų būti išplėsta įtraukiant kitas pramonės šakas, kaip nurodyta atnaujintoje pramonės strategijoje.

Tolesni veiksmai

- 2022 m. Komisija įsteigs ekspertų grupę, kuri padės keisti informacija su valstybėmis narėmis ypatingos svarbos technologijų, vertės ir tiekimo grandinių klausimais. Ji bus gynybos, kosmoso ir susijusios civilinės pramonės Ypatingos svarbos technologijų stebėjimo centro dalis. Ekspertų grupės tikslas bus:
 - rengiant išlaptintą ataskaitą reguliariai konsultuotis su valstybių narių institucijomis;
 - užtikrinti tinkamą neskelbtinos ir išlaptintos informacijos, kuria gali būti keičiamasi Ypatingos svarbos technologijų stebėjimo centro, susijusių ataskaitų ir veiksmų gairių kontekste, tvarkymą.
- Iki 2022 m. vidurio Komisija pateiks ES saugumo rinkos tyrimą, kuris padės geriau suprasti tam tikras civilinės saugos rinkos ypatybes, padėti identifikuoti ypatingos svarbos technologijas ir strateginę priklausomybę ir paremti naują pajėgumais grindžiamą požiūrį į saugumą ir kitą MTTPI veiklą.
- Iki 2022 m. vidurio Komisijos tarnybos parengs dokumentą, apibendrinantį pasiūlymus skatinti visuose saugumo sektoriuose laikytis pajėgumais grindžiamo požiūrio.

3. MTTPI, susijusių su ypatingos svarbos saugumo ir gynybos technologijomis, skatinimas

Technologijų veiksmų gairėmis, kurias Komisija parengs remdamasi Stebėjimo centro vertinimais, bus grindžiama įvairi veikla, pradedant MTTPI ypatingos svarbos technologijų srityje programavimu ir baigiant didesnių pavyzdinių iniciatyvų, kurios padės didinti ES konkurencingumą ir atsparumą saugumo ir gynybos sektoriuose, rengimu. Kad šie tikslai būtų pasiekti, reikės veiksmingiau panaudoti turimus finansinius išteklius geriau koordinuojant esamas ES ir nacionalines MTTPI programas ir priemones.

3.1. ES civilinių ir gynybos MTTPI skirties mažinimas

Komisija pagal savo Sinergijos veiksmų planą (2 veiksmas) įsipareigojo iki 2022 m. sustiprinti ES programų ir priemonių vidinį koordinavimą (žr. 2 langelį), kad būtų išnaudota didžiulė civilinių ir gynybos MTTPI sinergijos nauda ekonomikos augimui, bendrajai rinkai ir Europos piliečių saugumui.

Nors šį tikslą galima toliau įgyvendinti ir 2023 m. (pvz., gerinant planavimą ir sinchronizavimą, teikiant gaires valstybių narių valdymo institucijoms ir t. t.), kai kurias kliūtis trumpuoju ir vidutinės trukmės laikotarpiu pašalinti bus sunkiau ir tam gali prireikti įtraukti kitus

suinteresuotuosius subjektus. Tai visų pirma pasakytina apie atvejus, kai dėl ES programų ir priemonių pagrindiniuose teisės aktuose nustatytų teisinių nuostatų atsiranda praktinių apribojimų. Pavyzdžiui, nors su dvejopu naudojimu susijusi veikla gali būti finansuojama pagal Europos infrastruktūros tinklų priemonę (EITP) ir iš Europos struktūrinių ir investicijų fondų (ESI fondų), pagal programą „Europos horizontas“¹¹ vykdoma veikla daugiausia skirta civilinėms reikmėms; tiesioginė parama tokiai veiklai pagal MTTPI programas ir priemones nenumatyta. Be to, Europos investicijų banko skolinimo politikoje vis dar yra apribojimų gynybos sektoriui.

Siekdama palengvinti civilinių ir gynybos bendruomenių keitimąsi informacija, visų pirma ypatingos svarbos technologijų srityje, 2023 m. Komisija parengs metodą, kaip skatinti dvejopo naudojimo MTTPI ES lygmeniu, kuris vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu bus visapusiškai įgyvendintas visose ES programose ir priemonėse. Šis darbas taip pat bus naudingas atliekant atitinkamų sektorių programų, pavyzdžiui, Bendrųjų nuostatų reglamente numatytų fondų, įskaitant pasirengimo ekstremaliosioms sveikatos situacijoms fondus, laikotarpio vidurio vertinimą.

2 langelis. ES programos ir priemonės, kuriomis remiami ypatingos svarbos saugumo ir gynybos technologijų MTTPI ir jų infrastruktūros diegimas pagal daugiametę finansinę programą (2021–2027 m.)

- Gynybos srities moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai EGF skiria 8 mlrd. EUR. 4–8 proc. EGF mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros biudžeto (t. y. iki 100 mln. EUR per metus) bus skirta perversminėms technologijoms.
- Pagal programos „Europos horizontas“ II veiklos sritį „Pasauliniai uždaviniai ir Europos pramonės konkurencingumas“ skiriama 1,6 mlrd. EUR civilinio saugumo moksliniams tyrimams ir inovacijoms pagal veiksmų grupę „Civilinė visuomenės sauga“, o ypatingos svarbos technologijos remiamos pagal veiksmų grupes „Skaitmeninė ekonomika, pramonė ir kosmosas“, „Klimatas, energetika ir judumas“ ir „Maistas, bioekonomika, gamtos išteklių, žemės ūkis ir aplinka“. Papildoma veikla finansuojama pagal I veiklos sritį „Pažangus mokslas“, per Europos inovacijų tarybą (EIC) ir Europos inovacijos ir technologijos institutą (EIT) pagal III veiklos sritį „Novatoriška Europa“, taip pat per Europos partnerystes, kurios sutelkia išteklius, kad užtikrintų ES lyderystę technologijų srityje ir atvirą strateginį savarankiškumą ypatingos svarbos srityse.
- Skaitmeninės Europos programa (SEP) skatins su ypatingos svarbos technologijomis susijusią diegimo veiklą prioritetinėse kibernetinio saugumo, dirbtinio intelekto ir superkompiuterių srityse.
- Kibernetinio saugumo pramonės, technologijų ir mokslinių tyrimų kompetencijos centras ir Koordinavimo centrų tinklas 2022 m. priims strateginę investicijų į kibernetinę erdvę darbotvarkę, kuria bus prisidedama prie programos „Europos horizontas“ ir Skaitmeninės Europos programos. Civilinių ir gynybos technologijų sinergija bei dvejopo naudojimo prietaikos gali būti nagrinėjamos per sąsajas su EGF, laikantis galiojančių taisyklių.
- ESI fondai (visų pirma Europos regioninės plėtros fondas ir Europos socialinis fondas+) gali

¹¹ Šiame dokumente „Europos horizontas“ reiškia specialiąją programą, apimančią programą „Europos horizontas“ ir Europos inovacijos ir technologijos instituto veiklą; vykdoma veikla yra orientuota tik į civilines reikmes.

būti naudojami EGPTB remti.

- Kitos susijusios ES programos, fondai ir priemonės apima Kosmoso programą, EITP, programą „InvestEU“, Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę (EGADP), programą LIFE, viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės, derinimo priemonės.

3.2. ES ir nacionalinių programų ir priemonių, kuriomis remiami MTTPI, susiję su ypatingos svarbos saugumo ir gynybos technologijomis, susiejimas

Nors pagal ES programas ir priemones teikiama nemažai lėšų ES saugumo ir gynybos srities MTTPI, didžiąją dalį tokios veiklos finansavimo vis dar skiria valstybės narės, o saugumo ir gynybos rinkų susiskaidymas tebėra rimta problema. Todėl norint pasiekti technologinį suverenumą kai kuriose ypatingos svarbos technologijų srityse ir sumažinti strateginę priklausomybę kitose srityse reikės koordinavimo visos ES mastu.

Valstybės narės raginamos pagal Strateginį kelrodį įsipareigoti kartu su Komisija nuo pat pradžių suformuoti ES masto strateginį suderintą požiūrį į ypatingos svarbos saugumo ir gynybos technologijas, visapusiškai atsižvelgiant į ES ir nacionalinių programų bei priemonių valdymo įvairovę ir sudėtingumą. Laikantis šio požiūrio taip pat būtų atsižvelgiama į kitas koordinavimo struktūras, kaip antai naująjį ES vidaus saugumo inovacijų centrą, kuriam pirmininkauja Operatyvinio bendradarbiavimo vidaus saugumo srityje nuolatinis komitetas (COSI), ir naująjį ES gynybos inovacijų centrą, kurį įsteigs EGA.

Be to, valstybių narių valdžios institucijų ir Komisijos diskusijose būtų remiamasi Komisijos parengtomis įslaptintomis ataskaitomis dėl ypatingos svarbos technologijų ir technologijų veiksmų gairėmis. Tikslas būtų remiantis technologijų veiksmų gairėmis identifikuoti sritis, kuriose reikia kuo skubiau imtis veiksmų, ir sutelkti ES ir valstybių narių programas, priemones ir politiką, kad tie veiksmai būtų vykdomi koordinuotai, laikantis ES valstybės pagalbos taisyklių. Taip būtų užtikrinta, kad investicijos būtų sutelktos į tas sritis, kurios yra svarbiausios ES piliečių saugumui. Prioritetai būtų reguliariai atnaujinami siekiant užtikrinti, kad jie išliktų aktualūs ir kad išlaidos būtų veiksmingos.

Komisija bendradarbiaus su valstybėmis narėmis, kad nustatytų geriausią mechanizmą šiam koordinavimo darbui palengvinti (pvz., Stebėjimo centro ekspertų grupė).

3.3. Saugumo ir gynybos inovacijų bei verslumo rėmimas. ES gynybos inovacijų sistemos kūrimas

ES turi geriau išnaudoti visą savo inovacijų bendruomenės potencialą saugumui ir gynybai remti. Tam reikės padėti netradiciniams dalyviams ir esamiems novatoriškiems startuoliams bei mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ), veikiantiems šiuose dviejuose sektoriuose, įveikti jų dideles technologines, administracines, reguliavimo ir patekimo į rinką kliūtis, laikytis aukštų saugumo standartų ir gauti finansavimą. Gynybos rinką dažnai sudaro keli stambūs dalyviai, remiami specializuotų MVĮ, turinčių ribotas galimybes tiesiogiai patekti į šią rinką. Todėl novatoriškoms gynybos srities MVĮ gali būti sunku gauti finansavimą, o tai gali padidinti tikimybę, kad jos kreipsis į užsienio investuotojus arba šie kreipsis į jas. Panaši padėtis yra ir

novatoriškų saugumo srities MVI atveju, nes jos susiduria su panašiais sunkumais norėdamos užmegzti ryšį su potencialiais klientais arba gauti joms pritaikytą finansavimą¹².

Komisija remia novatoriškus saugumo srities startuolius ir MVI pagal programą „Horizontas 2020“. Pagal šios programos visuomenės uždavinį Nr. 7 „Civilinė visuomenės sauga“ nedidelėms novatoriškoms įmonėms skirtas finansavimas ir jų bendras sėkmės lygis buvo didesnis už vidutinį. Nors ši parama bus toliau teikiama pagal programą „Europos horizontas“, saugumo srities startuoliams ir MVI vis dar reikės papildomos specialiai pritaikytos paramos, kad jie galėtų greičiau patekti į rinką. Dvejopo naudojimo inovacijoms skirtų naujų priemonių paieška galėtų padidinti jų gamybos pajėgumus, konkurencingumą ir tvarumą.

Komisija pradėjo panašią veiklą pagal EGF, kad parengtų priemonių rinkinį, skirtą gynybos ir dvejopo naudojimo inovacijoms, apimančią 1–9 technologinės parengties lygius¹³. Šiuo metu rengiamos šios priemonės, apimančios gynybą, naujas technologijas ir dvejopą naudojimą:

- a) *Gynybos inovacijos per EGF*. Svarstomi konkretūs veiksmai, kuriais galima geriau remti perversminių technologijų projektus ir novatoriškus bei į ateitį orientuotus gynybos sprendimus, visų pirma skatinant novatoriškų MVI, novatoriškų laboratorijų ir mokslinių tyrimų ir technologijų organizacijų dalyvavimą. Šie veiksmai gali būti įvairių formų, pavyzdžiui, konsultuojamasis ugdymas verslo klausimais (DP2021), technologiniai iššūkiai (DP2022), hakatonai arba apdovanojimai (DP2023 arba vėlesnė darbo programa). Jie taip pat bus grindžiami atitinkama EIC patirtimi ir gali būti susieti su naująja gynybos srities iniciatyva CASSINI.
- b) *Investicijų į gynybą derinimo priemonė pagal programą „InvestEU“*. Tokios priemonės sukūrimas leistų Komisijai garantuoti finansų tarpininkų investicijas į novatoriškas arba strategines gynybos srities MVI visoje ES. Tai sumažintų problemas, susijusias su ribotomis MVI, kurios kuria perspektyvias technologijas Europos gynybos tikslais, galimybėmis gauti finansavimą, ir kartu suteiktų patikimą kapitalą ir leistų išvengti trečiųjų valstybių subjektų vykdomo priešiško perėmimo. Suteikus daugiau galimybių novatoriškoms gynybos srities MVI ir vidutinės kapitalizacijos įmonėms gauti nuosavo kapitalo finansavimą, būtų remiamas jų augimas ir galiausiai tai būtų naudinga EGPTB novatoriškumui. Komisija taip pat nagrinės, ar reikia papildomų priemonių pagrindiniams rinkos dalyviams vertės grandinėje remti.
- c) *CASSINI gynybai*. Ši iniciatyva būtų grindžiama esama iniciatyva CASSINI, skirta remti kosmoso pramonės MVI ir startuolius. Pagal ją būtų teikiamos tokios paslaugos: verslo plėtra ir tinklai (pvz., ryšių užmezgimas, verslo spartinimas) ir apdovanojimai bei konkursai

¹² [MVI ir startuolių iššūkiai ir galimybės ES saugumo mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje](#), CERIS SSRI virtualus renginys, 2021 m. balandžio 30 d.

¹³ Nuo 2014 m. ES pagal savo MTPI programas ir priemones plačiai taiko technologinės parengties lygio skalę. Skalėje išskiriami devyni technologinės brandos lygiai – nuo fundamentinių tyrimų (1-asis technologinės parengties lygis) iki galutinio produkto, paruošto pateikti į rinką (9-asis technologinės parengties lygis). Kadangi technologijos taikymas, taigi ir dvejopo naudojimo potencialas paprastai atskleidžiamas 5–6 technologinės parengties lygyje, galima manyti, kad 1–4 parengties lygio technologija yra neutrali.

(įskaitant hakatonus, mentorystę ir t. t.), papildantys minėtą investicijų į gynybą derinimo priemonę.

- d) *Inovacijų inkubatorius*. 2022 m. Komisija įsteigs inovacijų inkubatorių naujų technologijų plėtrai remti ir dvejojo naudojimo inovacijoms formuoti pagal Sinergijos veiksmų planą (6 veiksmas), kuris galėtų atlikti svarbų vaidmenį mažinant atotrūkį tarp civilinių ir gynybos MTTPI programų. Atlikus sisteminę ankstyvojo technologinės plėtros etapo rezultatų analizę, inkubatorius nustatytų projektus ir (arba) technologijas, kuriuos atitinkamos Komisijos ir valstybių narių tarnybos galėtų panaudoti saugumo, kosmoso ar gynybos srityse. Komisija įvertins, kaip šiems pažymėtiems projektams prireikus galėtų būti suteiktos tolesnės finansavimo galimybės, pavyzdžiui, pagal EIC pereinamojo laikotarpio finansavimo schemą arba EGF.
- e) *Parama inovacijų tinklams*. Tarpvalstybiniai gynybos inovacijų tinklai galėtų atlikti inovacijų tarpininkų vaidmenį ir skatinti bendradarbiavimu grindžiamus projektus, į kuriuos būtų įtraukti novatoriški sprendimai. Technologijų paieška padėtų aptikti ir nustatyti naujus novatoriškus sprendimus ir technologijas, kurie galėtų būti panaudoti gynybos prietaikoms. Tada mokslinių tyrimų centrai ir techninio testavimo įstaigos išbandytų tokių technologijų aktualumą civilinėje srityje ir pasikeistų geriausia patirtimi. EGA būtų viena iš pagrindinių Komisijos partnerių įgyvendinant kitą Sinergijos veiksmų plano 6 veiksmo dalį.

Komisija nustatys, kaip susieti šį priemonių rinkinį su priemonėmis, kuriomis remiamos inovacijos saugumo srityje (pvz., programa „Europos horizontas“) arba kibernetinio saugumo srityje (pvz., Nacionalinių kibernetinio saugumo koordinavimo centrų tinklas kartu su Europos skaitmeninių inovacijų centrais).

Vienas kitą papildantys Komisijos ir EGA privalumai turėtų būti sutelkti į **ES gynybos inovacijų sistemą**. Pagal šią sistemą Komisija, remdamasi savo patirtimi įgyvendinant ES biudžetą gynybos, civilinės ir dvejojo naudojimo MTTPI remti, atliks pagrindinį vaidmenį skatinant EGPTB inovacijas. Pasinaudodama savo kompetencija gynybos srityje, be kita ko, susiejant besiformuojančias ir perversmines technologijas ir karinio pajėgumo reikalavimus, EGA per savo Gynybos inovacijų centrą toliau vienys ir palaikys valstybių narių pastangas. Glaudžiai bendradarbiaudamos Komisija ir EGA drauge spartins ES ir jos valstybių narių saugumo ir gynybos inovacijas.

3.4. Įgūdžiai

Įgūdžių ir darbo jėgos, ypač kvalifikuotų darbuotojų, turinčių išsilavinimą tikslųjų mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos srityse, trūkumas yra pagrindinis iššūkis gynybos ir saugumo pramonei, kuri, kaip ir daugelis kitų aukštųjų technologijų pramonės šakų, yra labai priklausoma nuo tokių darbuotojų. Kadangi technologijos ir grėsmės sparčiai kinta, svarbu, kad pramonė labiau stengtųsi užmegzti ryšius su naujais ir jaunais tyrėjais ir verslininkais, įskaitant moteris, būtų įtraukti ir prieinama visiems talentams, įgūdžiams ir esamai darbo jėgai.

2020 m. lapkričio mėn. Komisija paskelbė Įgūdžių paktą kartu su pirmąja įgūdžių partnerysčių banga trijose pagrindinėse pramonės ekosistemose – mikroelektronikos, automobilių bei orlaivų ir erdvėlaivų ir gynybos. Pakto nariai (pramonė, universitetai ir mokymo įstaigos, socialiniai

partneriai) įsipareigojo užtikrinti nuolatinę ir tvarią įgūdžių pasiūlą svarbiausiose srityse padėdami 200 000 darbuotojų pakelti kvalifikaciją ir 300 000 žmonių persikvalifikuoti, o tam skirtos viešosios ir privačiosios investicijos iki 2030 m. sudarys 1 mlrd. EUR.

Tolesni veiksmai

- Komisija ragina valstybes nares per Strateginį kelrodį įsipareigoti nuo pat pradžių laikytis ES masto strateginio suderinto požiūrio į ypatingos svarbos saugumo ir gynybos technologijas.
- 2023 m. Komisija peržiūrės esamas ES priemones ir pasiūlys daugiau būdų dvejopo naudojimo MTTPI skatinti ES lygmeniu.
- Komisija remis inovacijas ir verslumą ypatingos svarbos saugumo ir gynybos technologijų srityje, remdamasi šiomis priemonėmis: a) tam skirtais EGF veiksmais; b) nauja investicijų į gynybą derinimo priemone pagal programą „InvestEU“; c) nauja iniciatyva CASSINI, skirta gynybai; d) nauju inovacijų inkubatoriumi, skirtu naujosioms technologijoms ir dvejopo naudojimo inovacijoms 2022 m.; ir e) padidinta parama inovacijų tinklams.
- Komisija kartu su EGA ir jos Gynybos inovacijų centru sukurs ES gynybos inovacijų sistemą, kad paspartintų ES ir jos valstybių narių saugumo ir gynybos inovacijas.

4. Strateginės priklausomybės mažinimas ypatingos svarbos saugumo ir gynybos technologijų ir jų vertės grandinių srityse

Be MTTPI programų ir priemonių ES turi keletą politikos priemonių, kurios gali padėti mažinti jos strateginę priklausomybę ypatingos svarbos saugumo ir gynybos technologijų ir jų vertės grandinių srityse. Šios priemonės padeda stiprinti ES pramonės pajėgumus, konkurencingumą, technologinį suverenumą ir atsparumą, taip pat apsaugoti esamus ir būsimus technologinius pasiekimus ir pajėgumus.

Komisija, remdamasi Ypatingos svarbos technologijų stebėjimo centro darbu, pagal atnaujintą pramonės strategiją sistemingai vertins saugumo ir gynybos aspektus, prireikus, įgyvendindama ir peržiūradama esamas arba kurdamą naujas ES pramonės ir prekybos priemones, siekdama užtikrinti, kad jos atitiktų paskirtį.

- *Pramonės aljansai*. Pramonės aljansai įtraukia įvairius partnerius (pvz., viešojo ir privatačio sektorių subjektus, pilietinę visuomenę) į bendrus veiksmus siekiant pagrindinių ES politikos tikslų konkrečiose pramonės šakose ar vertės grandinėse. Jie grindžiami atvirumu, skaidrumo, įvairovės ir įtraukimo principais ir veikia visapusiškai laikydamiesi konkurencijos taisyklių. Pramonės aljansai prireikus gali apimti konkrečias darbo kryptis, kuriomis siekiama sumažinti strateginę priklausomybę saugumo ir gynybos sektoriuose. Apie tai svarstoma Europos pramonės duomenų, tinklo paribio ir debesijos aljanse ir puslaidininkų technologijų pramonės aljanse.
- *Bendriems Europos interesams svarbūs projektai (BEISP)*. BEISP inicijuoja valstybės narės ir jiems taikomos ES valstybės pagalbos taisyklės. Jais siekiama sutelkti žinias, patirtį, finansinius išteklius ir ekonominės veiklos vykdytojus visoje ES, kad būtų įveiktos rinkos ar sisteminės problemos ir visuomenės uždaviniai, kurių privatūs subjektai vieni negalėtų išspręsti, visų pirma proveržio inovacijų ir pagrindinės infrastruktūros srityje. BEISP gali

apimti saugumo ir gynybos aspektus. Vienas iš tokių atvejų – būsimas antrasis bendriems Europos interesams svarbus mikroelektronikos projektas, apie kurį paskelbta Lustų akte.

- *ES finansavimo programos.* ES visada vykdė atvirą mokslinių tyrimų ir inovacijų politiką. Ji vadovaujasi atviro strateginio savarankiškumo principu ir siekia užtikrinti vienodas sąlygas ir abipusiškumą. ES visuotinis požiūris į mokslinius tyrimus ir inovacijas skatina strategines partnerystes su panašiai mąstančiais partneriais (pvz., NATO, JAV, Kanada, Japonija, Pietų Korėja ir kt.)¹⁴, laikantis ES tarptautinių įsipareigojimų.

Kartu Europa turi užtikrinti, kad būtų išsaugoti jos strateginiai interesai. Komisija išaiškino ir suderino ES nepriklausančių šalių dalyvavimo visose 2021–2027 m. ES programose ir priemonėse taisykles ir subjektų tinkamumo kriterijus. Siekiant apsaugoti esminius ES saugumo interesus, tam tikroms programoms („Europos horizontas“, SEP, EGF, Kosmoso programai, EITP) nustatytos specialios sąlygos su saugumu susijusiai veiklai vykdyti ir jos toliau tobulinamos atitinkamose darbo programose. Šiuo metu atliekama Komisijos Finansinio reglamento peržiūra taip pat suteiks daugiau aiškumo, kaip išlaikyti ES atvirą strateginį savarankiškumą, t. y. visiškai išsaugoti esminius ES saugumo interesus, kartu laikantis tarptautinių įsipareigojimų.

- *Standartai.* Pagal Sinergijos veiksmų planą Komisija skatina naudoti esamus mišrius civilinius ir gynybos standartus, o iki 2022 m. pabaigos parengti naujus (5 veiksmas), taip pat savo standartizacijos politikoje ir veiksmuose atsižvelgti į gynybą. Nors ES standartizacijos strategija¹⁵ siekiama užtikrinti ES lyderystę nustatant civilinius standartus, ji bus labai svarbi ir gynybos sektoriui, nes beveik 80 proc. gynybos srityje naudojamų standartų ateina iš civilinių sektorių. Komisija kartu su suinteresuotaisiais subjektais (pvz., EGA) išnagrinės galimybę ateityje įtraukti gynybos reikalavimus į jos remiamą standartizacijos darbą, kad padidintų jo suderinamumą su gynybos poreikiais.
- *Tiesioginių užsienio investicijų tikrinimas.* ES aplinka užsienio investicijoms yra viena atviriausių pasaulyje ir ji yra viena pagrindinių tiesioginių užsienio investicijų (TUI) paskirties vietų pasaulyje. Tačiau tam tikros investicijos taip pat gali pakenkti esminiems ES saugumo interesams. Siekdama užkirsti kelią tokiai rizikai, ES įdiegė TUI tikrinimo sistemą, kuri veikia nuo 2020 m. spalio mėn. Pirmojoje TUI tikrinimo metinėje ataskaitoje patvirtinama veiksmingo TUI tikrinimo valstybių narių lygmeniu ir glaudaus bendradarbiavimo ES lygmeniu, daugiausia dėmesio skiriant galimai rizikai saugumui ar viešajai tvarkai, svarba. Valstybės narės raginamos kurti nacionalinius TUI tikrinimo mechanizmus. 18 valstybių narių jau turi juos įsidedusios, o dar šešios rengiasi tą daryti. Komisija įvertins Reglamentą ir iki 2023 m. spalio mėn. pateiks ataskaitą Europos Parlamentui ir Tarybai.
- *Ypatingos svarbos infrastruktūros objektai.* Vis spartesnis naujų ir perversminių technologijų kūrimas turėjo didelį poveikį įrangos, infrastruktūros, paslaugų, vertės ir tiekimo grandinių saugumui strateginiuose sektoriuose, įskaitant saugumo ir gynybos sektorius. ES ir valstybės

¹⁴ Tačiau reikia pažymėti, kad daugumos mūsų partnerių su gynyba susijusių mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros programos nėra atviros ES įmonėms.

¹⁵ [COM\(2022\) 31 final.](#)

narės turi visapusiškiau atsižvelgti į tokį pažeidžiamumą atlikdamos atitinkamus rizikos vertinimus ir vykdydamos stebėseną, taip pat įgyvendindamos atsparumo grėsmėms (pvz., hibridinėms ar kibernetinėms) didinimo priemones. Siekiant išvengti pažeidžiamumo ir užtikrinti, kad valstybių narių atsparumo lygis būtų pakankamas ateities iššūkiams įveikti ir būtų užtikrintas ES lygmens saugumo standartų nuoseklumas, prireiks ES koordinavimo.

- *Pažangus žiedinis medžiagų naudojimas.* Naujasis 2020 m. kovo mėn. Žiedinės ekonomikos veiksmų planas yra viena iš pagrindinių naujos Europos tvaraus augimo darbotvarkės – Europos žaliojo kurso – sudedamųjų dalių. Inovacijos ir nauji verslo modeliai, grindžiami efektyvesniu išteklių naudojimu, naujų medžiagų kūrimu, antrinių žaliavų naudojimo skatinimu ir tvaresniais viešaisiais pirkimais, ne tik padės išsaugoti aplinką, bet ir užtikrins pramonės prieigą prie medžiagų. Tinkamai įgyvendinamos tokios priemonės kaip adityviosios gamybos metodai, žalieji viešieji pirkimai ir medžiagų perdirbimas taip pat galėtų padėti didinti ES saugumo ir gynybos pramonės konkurencingumą ir ES atsparumą.
- *Duomenų saugumas.* Europos duomenų strategijoje nustatytos priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti, kad asmenys ir įmonės galėtų valdyti savo duomenis. Tai bus aptarta Duomenų akte, kurį Komisija priims 2022 m. pradžioje.

Įgyvendindama daugiašalį bendros duomenų infrastruktūros ir paslaugų projektą (kuriuo susiejamos Europos debesijos federacija ir bendros Europos duomenų erdvės), Komisija sudaro palankesnes sąlygas investicijoms (pvz., SEP, EITP, „Next Generation EU“) į saugius, atsparius, efektyviai energiją vartojančius ir tikruoju laiku prieinamus debesijos ir tinklo paribio pajėgumus, kurie užtikrina paslaugų kokybę visoje Europoje. Užtikrinus debesijos ir tinklo paribio technologijų perdavimą tarp civilinių (visų pirma saugumo), gynybos ir kosmoso pramonės šakų, padidėtų technologinis suverenumas. Europos pramonės duomenų, tinklo paribio ir debesijos aljansas yra galima platforma tokiai sinergijai skatinti.

- *Prekybos politika.* Pasaulinių tiekimo grandinių sudėtingumo ir pažeidžiamumo klausimas yra aktualus ne tik ES. Kitos šalys priklauso nuo ES (atvirkštinė priklausomybė), todėl prekyba (tarpusavio priklausomybė) gali prisidėti prie pasaulinių vertės grandinių stabilumo. ES taip pat yra pasirengusi veikti ryžtingai ir gintis nuo nesąžiningos prekybos praktikos, kaip antai konkurenciją iškraipančių užsienio subsidijų naudojimo, ir kartu laikytis savo tarptautinių įsipareigojimų. ES ir toliau stengsis kuo geriau išnaudoti savo prekybos ir konkurencijos priemonių rinkinį, kartu užtikrindama, kad ES priemonės būtų veiksmingos ir nuolat atnaujinamos. Todėl Komisija pasiūlė naujų priemonių, kaip antai Užsienio subsidijų reglamentą¹⁶, kuriuo siekiama pašalinti užsienio subsidijų sukeltus vidaus rinkos iškraipymus.

Kitos susijusios politikos priemonės (pvz., galimas atleidimas nuo pridėtinės vertės mokesčio (PVM), ES finansuojamų gynybos produktų siuntimo palengvinimas) yra išvardytos Gynybos komunikate.

Tolesni veiksmai

¹⁶ [COM\(2021\) 223 final.](#)

- Komisija svarsto galimybę į tokias iniciatyvas kaip Europos pramonės duomenų aljansas, Europos pramonės duomenų, tinklo paribio ir debesijos aljansas bei Procesorių ir puslaidininkinių technologijų pramonės aljansas įtraukti gynybos darbo kryptis.
- Komisija kartu su valstybėmis narėmis 2023 m. nustatys, ar reikia įvertinti ypatingos svarbos infrastruktūros objektų, visų pirma skaitmeninėje srityje, tiekimo grandinių riziką, kad būtų geriau apsaugoti ES saugumo ir gynybos interesai, ir pateiks ataskaitą.
- Komisija ragina visas likusias valstybes nares kurti nacionalinius TUI tikrinimo mechanizmus.

5. Išorės aspektas

Didinant ES atsparumą ir tiekimo saugumą ir kartu mažinant strateginę priklausomybę bei didinant abipusę naudą, labai svarbu bendradarbiauti panašiai mastančiais partneriais visame pasaulyje. Šiomis aplinkybėmis svarbus vaidmuo tenka abipusiškumo principui. Tradiciniai ES partneriai technologijų, saugumo ir gynybos srityse yra Europos ekonominės erdvės narės (visų pirma Norvegija), šalys kandidatės, kaimyninės priemonėje dalyvaujančios šalys ir kitos trečiosios šalys (pvz., Jungtinės Amerikos Valstijos, Kanada, Japonija, Pietų Korėja), taip pat tarptautinės organizacijos (pvz., NATO). Toliau pateikta tokio bendradarbiavimo pavyzdžių.

5.1. *ES ir JAV prekybos ir technologijų taryba*

Pirmasis ES ir JAV prekybos ir technologijų tarybos posėdis įvyko 2021 m. rugsėjo 29 d. Bendrame pareiškime ES ir JAV dar kartą patvirtino savo įsipareigojimą „daugiausia dėmesio skirti atitinkamos tiekimo grandinės atsparumo ir tiekimo saugumo didinimui pagrindiniuose sektoriuose siekiant žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos ir užtikrinti mūsų piliečių apsaugą“ ir jos tikslą „didinti pasiūlos ir paklausos skaidrumą“; nustatyti atitinkamus esamus sektorinius pajėgumus; keistis informacija apie politikos priemones ir mokslinių tyrimų bei technologinės plėtros prioritetus; ir bendradarbiauti rengiant strategijas, kuriomis skatinamas tiekimo grandinės atsparumas ir įvairinimas“. Šioms veiksmų gairėms aktualiausias yra darbo grupėse vykdomas darbas, susijęs su saugiomis tiekimo grandinėmis (atskirai įtraukiant puslaidininkius), informacinių ir ryšių technologijų saugumu, eksporto kontrolės priemonėmis ir investicijų tikrinimu. Neseniai pradėtas ES ir JAV dialogas saugumo ir gynybos klausimais taip pat galėtų būti diskusijų šiais klausimais forumas.

5.2. *Partnerystė su NATO*

2021 m. Briuselio aukščiausiojo lygio susitikime NATO vadovai nustatė plataus užmojo technologijų, visų pirma besiformuojančių ir proteržio technologijų (EDT), darbotvarkę¹⁷. Tai suteikė papildomų gairių darbui, vykdomam pagal NATO EDT įgyvendinimo strategiją, kurią 2021 m. vasario mėn. patvirtino NATO gynybos ministrai.

Komisija ir vyriausiasis įgaliotinis stebės pažangą, padarytą įgyvendinant atitinkamas NATO iniciatyvas šioje srityje, palaikydami nuolatinius ryšius su NATO darbinio lygmeniu, kad būtų

¹⁷ Be kita ko, priimtas sprendimas pradėti Šiaurės Atlanto gynybos inovacijų spartinimo iniciatyvą (DIANA) ir sukurti NATO inovacijų fondą.

galima abipusiai priimtina ir naudinga sąveika su atitinkamomis ES iniciatyvomis, užtikrinant visišką skaidrumą valstybių narių atžvilgiu, kartu vengiant kurti naują arba didinti esamą priklausomybę nuo technologijų ar pajėgumų.

Tolesni veiksmai

- Komisija ir vyriausiasis įgaliojimas, atsižvelgdami į ES ir JAV prekybos ir technologijų tarybos veiklą ir neseniai pradėtą ES ir JAV dialogą saugumo ir gynybos klausimais, ieškos būdų didinti tiekimo grandinės atsparumą ir užtikrinti mūsų piliečių apsaugą.
- Komisija ir vyriausiasis įgaliojimas kartu su NATO, vadovaudamiesi bendromis deklaracijomis dėl ES ir NATO bendradarbiavimo ir užtikrindami visišką skaidrumą valstybėms narėms, nagrinės, kaip skatinti abipusiškai priimtina ir naudingą jų atitinkamų iniciatyvų sąveiką.

6. Išvados

Kadangi geopolitinė padėtis pasaulyje tebėra sudėtinga ir toliau varžomasi dėl naujų saugumui ir gynybai svarbių technologijų, ES ir jos valstybės narės turi stiprinti bendradarbiavimą technologijų, kurios turi lemiamos svarbos ilgalaikiam Europos saugumui ir gynybai, srityje ir dėti dar daugiau pastangų susijusiai strateginei priklausomybei mažinti.

Šiose veikslių gairėse siūloma glaudžiai bendradarbiauti su valstybėmis narėmis identifikuojant ypatingos svarbos saugumo ir gynybos technologijas ir vertės grandines, taip pat, pasinaudojant Ypatingos svarbos technologijų stebėjimo centru, pagrindines susijusias strategines priklausomybės priežastis, siekiant pagrįsti ES masto strateginį koordinuotą požiūrį į ypatingos svarbos saugumo ir gynybos technologijas, kurio laikantis būtų kuo geriau išnaudojamos ES ir nacionalinės MTTPI programos ir priemonės.

Siekiant didinti saugumo ir gynybos sektorių konkurencingumą ir atsparumą, Stebėjimo centro išvados ir susijęs darbas pagal atnaujintą pramonės strategiją taip pat padės užtikrinti, kad ES pramonės ir prekybos politikoje, kai tinkama ir laikantis ES konkurencijos taisyklių ir ES tarptautinių įsipareigojimų, būtų geriau atsižvelgiama į saugumo ir gynybos aspektus.

Šiose veikslių gairėse pateiktais pasiūlymais siekiama prisidėti prie būsimo ES strateginio kelrodžio, kuriuo remdamosi valstybės narės nustatys plataus užmojo ilgalaikius tikslus iš esmės sustiprinti Europos saugumą ir gynybą, MTTPI aspekto.